

3. В Україні врегулюють обіг криптовалюти? Нарешті?! / В. Митюшина / [Ел. ресурс]. — <http://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/v-ukrayini-vregulyuyut-obig-kriptovalyuti-nareshti.html>

4. Криптовалюти в Україні: НБУ висловив свою позицію щодо Bitcoin. / [Ел. ресурс]. — <http://biz.nv.ua/ukr/finance/kriptovaljuta-v-ukrajini-nbu-visloviv-svoju-pozitsiju-po-bitcoin-1649515.html>

5. Проект Закону «Про обіг криптовалюти в Україні». / [Ел. ресурс]. — http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62684

УДК 336.743

Волосович Світлана Василівна,
д.е.н., професор,
професор кафедри фінансів КНТЕУ,
volosovich_sv@ukr.net

ІНСТРУМЕНТИ РЕГУЛЮВАННЯ КРИПТОВАЛЮТ

Протягом останніх років відбувається формування системи регулювання криптовалют. На тлі посилення заходів боротьби з фінансуванням тероризму, ініційованої FATF, 7–8 червня 2015 року у Німеччині представники країн G-7 акцентували увагу активізації зусиль урядів щодо формування системи регулювання віртуальних валют. Боротьба з фінансуванням тероризму є пріоритетом для FATF з 2001 року. Проте із зростанням масштабів та трансформацією характеру терористичних загроз у грудні 2015 році FATF погодилася з необхідністю прийняття подальших узгоджених заходів протидії фінансування тероризму з метою зміцнення фінансових та економічних систем і безпеки. Результатом цього було прийняття 19 лютого 2016 року Консолідованої стратегії FATF з боротьби фінансування тероризму [1].

Враховуючи вимоги світової спільноти, на нашу думку, функціонування системи регулювання віртуальних валют повинно базуватися на принципах:

- прозорості, що передбачає повноту та доступність інформації для всіх зацікавлених осіб;
- стабільності, що передбачає недопущення кризових ситуацій на ринку;
- захисту прав споживачів;
- компліментарності, що має на меті взаємодоповнюваність інструментів регулювання;
- моніторингу, що передбачає здійснення постійного контролю за операціями з віртуальними валютами.

Це вимагає від національних регуляторів запровадження низки засобів впливу на діяльність учасників схем віртуальної валюти (virtual currency scheme(s) — VCS). Цей термін було введено в обіг Європейським центральним банком для характеристики специфічної вартості та механізмів, що забезпечують передачу цієї вартості [2]. При цьому він виокремлює три головні ризики, притаманні операціям у віртуальних валютах: ризик контрагента, пов'язаного з анонімністю одержувача, валютний ризик, пов'язаного з високою волатильністю і ризик інвестиційного шахрайства, пов'язаного з відсутністю прозорості [2].

Нині існують чотири моделі регулювання VCS [3, с. 72–73]:

- ліберальна модель;
- консервативна модель;
- репресивна модель;
- модель очікування.

У їх межах національні регулятори використовують як адміністративні, так і фінансові інструменти регулювання VCS, серед яких ліцензування, оподаткування, інвестування.

У США ліцензування було запроваджено у червні 2015 року Нью-Йоркським департаментом фінансових послуг шляхом застосування «бітліцензій» (BitLicense) до регулювання організацій, які працюють з біткоїнами. Ліцензія надається після перевірки дотримання вимог щодо захисту прав споживачів, запобігання відмиванню грошей і вимог до кібербезпеки при роботі з криптовалютами. Слід зазначити, що умови надання BitLicense подібні до вимог ліцензування традиційних операторів грошових переказів. У 2016 році правила отримання BitLicense пожорсткішали. Компанії, що надають послуги грошових переказів, повинні придбати облігацію з гарантією на основі доларового обсягу, обробленого в минулому році, обсягом від 10 000 до 550 000 доларів США, а біржі — обсягом від 10 000 до 50 000 доларів США. Водночас ці компанії повинні надавати можливість третім особам проводити аудит своїх систем, а також надати додаткову інформацію своїм користувачам.

Цілком ймовірно, що модель регулювання криптовалютних ринків, запропонована у Нью-Йорку, незважаючи на досить жорстке регулювання, з часом буде застосовуватися не тільки в інших штатах, а й в інших державах. Причинами цього є висока концентрація криптовалютних компаній у США, а штат Нью-Йорк є одним із фінансовим центром світу. Так, аналогічні вимо-

ги існують також у Каліфорнії, де наприкінці 2014 року департамент з нагляду у сфері бізнесу підтвердив застосування норм закону, що регламентує порядок проведення грошових переказів до і для цифрових валют. При цьому у вересні 2015 року Комісією з торгівлі товарними ф'ючерсами у США було визнано товаром біткоїн та інші цифрові валюти.

Нині у межах Управління контролера грошового обігу США формується відділ, який буде здійснювати регулювання фінансових технологій та реалізацію «розумних інновацій».

Філії нового офісу розташовуватимуться у Вашингтоні, Сан-Франциско і Нью-Йорку.

У країнах Європи також піднімають питання щодо регулювання крипто валют. У березні 2017 року члени Європейського парламенту опублікували новий законопроект, що відображає їх плани з регулювання цифрових валют. У законопроекті йдеться про те, що з точки зору Європарламенту віртуальні валюти не повинні бути анонімними. Таким чином, готується підґрунтя для створення баз даних, в яких адреси криптовалютних гаманців будуть прив'язані до конкретних осіб. У разі схвалення, закон також дозволить обробникам фінансової інформації ділитися нею з іншими органами.

У розвитку криптовалютних ринків ключову роль починає відігравати Лондон із значною державною фінансовою підтримкою технології цифрових валют у розмірі 10 млн. фунтів стерлінгів [4]. Кошти інвестуються у фінансовані державою наукові інститути, а саме Research Councils, Інститут Алана Т'юринга (вивчає великі масиви даних) і Digital Catapult (некомерційна організація, яка допомагає малому бізнесу в питаннях комунікації). При цьому Казначейство Сполученого Королівства планує спільно з регуляторами фінансових послуг (Financial Conduct Authority і Prudential Regulatory Authority) розробити нормативно-правове регулювання діяльності компаній фінансово-технологічного сектору, підґрунтям якого стануть принципи AML FATF.

У Швейцарії після того, як швейцарський залізничний оператор SBB вирішив продавати біткоїни через мережу кіосків з продажу залізничних квитків, Міністерство фінансів країни представило свої плани щодо регулювання галузі фінансових технологій. Зокрема, планується створити новий вид ліцензії, який буде розроблений спеціально для фінтех-компаній. Передбачається, що основним регулятором фінтех-компаній на території Швейцарії стане

Служба з нагляду за фінансовими ринками. Міністерство фінансів Швейцарії підкреслює про необхідність проведення додаткових досліджень біткоїнів, цифрових валют і блокчейн-технологій.

Австралія, Канада, Сінгапур, Фінляндія мають наміри або вже включили криптовалюти в оподаткування. У серпні 2013 році Міністерство фінансів Німеччини оголосило біткоїн розрахунковою грошовою одиницею, яка належить до приватних грошей, і дозволило його використання в торгівлі і для сплати податків у країні. У Фінляндії у вересні 2013 році для операцій у біткоїнах встановлено податок на збільшення ринкової вартості капіталу та прибутковий податок — на гроші, отримані шляхом майнінгу. У Норвегії прибуток від операцій з біткоїнами підлягає оподаткуванню податком на майно на майно, а при використанні біткоїнів у бізнесі дохід оподатковується податком з продажу. Водночас у жовтні 2015 році Європейський суд вирішив звільнити угоди з біткоїном від оподаткування ПДВ. При цьому він визнав біткоїн законним засобом платежу в Європі, прирівнявши його, як і інші валюти, до цілей оподаткування. В Ізраїлі при продажі біткоїнів приватні особи мають заплатити податок на приріст капіталу у розмірі 25 %, вказуючи витрати на придбання криптовалюти. При недотриманні цієї вимоги податок сплачуватиметься із повної суми. Водночас, трейдинг і майнінг крипто валют розглядається як ведення бізнесу, що тягне за собою сплату компаніями податку на прибуток та отримання від клієнтів податку на додану вартість у розмірі 17 %.

Таким чином, інструменти регулювання криптовалют різняться за регіонами та країнами. Як засвідчує позитивний зарубіжний досвід, в Україні для підтримки інновацій у фінансовому секторі необхідно розробити засади регулювання ринку крипто валют. Підґрунтям цього має стати, з одного боку, дотримання вимог FATF щодо боротьби з фінансуванням тероризму, а з іншого боку, дотримання умов щодо захисту прав споживачів.

Література

1. Consolidated FATF strategy on combatting terrorist financing [Електронний ресурс]. — [Режим доступу]: <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/FATF-Terrorist-Financing-Strategy.pdf>

2. Virtual currency schemes — a further analysis [Електронний ресурс]. — [Режим доступу]: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyschemesen.pdf>

3. *Волосович С. В.* Віртуальна валюта: глобалізаційні виклики та перспективи розвитку/ С. В. Волосович//Економіка України. — 2016. — №4 (653). — С. 68–78

4. Лидеры криптовалютных рынков [Электронный ресурс]. — [Режим доступу]: <http://finansit.ru/info/lidery-kriptovalyutnyh-rynkov>

УДК 336.7

Манюта Олег Владимирович,
доктор права Калифорнийского университета,
вице-президент, адвокат,
аудитор Консалтингового объединения «Иголан»,
igolan.group@gmail.com

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО КРИПТОВАЛЮТНОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ И КОНТРОЛЯ

Мало кто задается вопросом в повседневной жизни — что такое деньги? Ими пользуются ежедневно, много говорят и думают о них, страстно желают их, но затрудняются адекватно объяснить их сущность. Люди привыкли к некоему интуитивному пониманию сущности денег, но не более того. Вопросы в контексте «Что это такое?», «Почему у них именно такие форма и свойства?» или «Есть ли что-то лучше?» звучат гораздо реже, чем вопрос «Как их снискать на хлеб насущный?»

Исторически сложилось так, что практически везде деньгами централизованно заведуют государства через центральные госбанки, начиная от их выпуска и заканчивая правилами обращения, деминации и утилизации. Несомненно, в этом есть позитивная сторона, но существуют и негативная. Те, кого эти отрицательные моменты не устраивают, как правило, не в состоянии что-либо изменить в лучшую сторону, т.к. это может быть противоправно. При этом нужно понимать, что правовые нормы вторичны по отношению к социальным, которые, в свою очередь, появляются в связи теми или иными явлениями, возникающими, по сути, в правовом вакууме. Так было с появлением радио, автомобилей, Интернета и многими другими достижениями научно-технического прогресса. То же самое происходит сейчас с новыми альтернативными деньгами — криптовалютами — порождениями инновационных блокчейн технологий.

Криптовалюты возникли на стыке экономики, криптографии и идеологии. Биткоин стал первой из них — «креативом низов»,